

Hverdagsliv, fysiske rammer og organisering af et helt nyt seniorbofællesskab

Slutrapport for undersøgelsen 2019-2020

Kvalitativ undersøgelse af stedet som ramme for hverdagsliv og fællesskab for seniorer i Kamelia Hus, Grønttorvet, Valby/København

Et samarbejde mellem Realdania og Antropologerne, 2019-2020

OM RAPPORTEN

UDARBEJDET AF

Rikke Ulk, Nina Scheel og Kira Winther fra konsulenthuset Antropologerne for Realdania A/S. Dette er en kvalitativ analyse baseret på i alt 38 beboeres input ved møder og besøg i Kamelia Hus og ni beboeres kommentering efterfølgende.

TAK TIL

Beboerne for at tage sig tid til at vise Antropologerne rundt i Kamelia Hus og deltage i interviews, møder og fokusgrupper. I har bidraget med åbne, ærlige og konstruktive input til jeres eget og de nye seniorbofællesskaber, der bygges. Beboere, der har deltaget i undersøgelsen, er anonyme. Vi har mødt 20 beboere i 2019 og 18 beboere i 2020. Det er et kvalitativ billede vi tegner, baseret på deres input og Antropologernes analyse og fortolkning.

LEVERANCER

Denne rapport er den afsluttende rapport for en undersøgelsen, der er gennemført i perioden 2019-2020. Udover rapporten er der udarbejdet et metodekatalog til fremtidig brug for lignende undersøgelser. Metodekataloget er udarbejdet på baggrund af erfaringer fra hele forløbet 2019-2020. I 2019 blev der efter delforløb 1 udarbejdet en delrapport, som dækker indsigter fra juni 2019. Indsigter herfra er indarbejdet i denne rapport.

Realdania

CVR-nr.: 55542228
Jarmers Plads 2
1551 København V
Kontakt: Henrik Mahncke
+ 45 2122 3729
hma@realdania.dk
www.realdania.dk

Antropologerne

CVR-nr.: 38253409
Stauns 3
8305 Samsø
Kontakt: Rikke Ulk
+45 28112010
ru@antropologerne.com
www.antropologerne.com

INDLEDENDE HILSEN OG TAK

En hilsen til dig, der bor i Kamelia Hus, og til dig, der læser rapporten her

Kære beboer, kære læser,

Når du læser rapporten, bør du vide og huske at:

- Det er funktionen af rum, fysiske rammer og organisering, der er i fokus.
- Det er to kvalitative nedslag i juni 2019 og februar 2020, vi portrætterer, og dermed to 'øjebliksbilleder' af Kamelia Hus. Meget vil forandre sig over tid.
- De forhold, emner og problematikker, rapporten beskriver vil kunne opfattes på lige så mange måder, som der er beboere i huset. Dette er Antropologernes analyse. Udført på baggrund af observationer i huset, fokusgrupper, interviews, møder og kortere dialoger med henholdsvis 20 og 18 beboere. Rapporten har været til kommentering hos alle beboere i april 2020 og er justeret fagligt og metodisk forsvarligt på baggrund heraf. Dette er ikke en entydig sandhed om hvordan, der er i Kamelia Hus.
- Rapporten præsenterer både det, der fungerer og er godt, og det, der fungerer mindre godt – baseret på Antropologernes kendskab. Vi har gjort opmærksom på beboernes ønsker om proceshjælp og anbefalet Realdania og PKA at afhjælpe sociale og organisatoriske konflikter, i såvel sommeren 2019 og igen i vinter 2020.

Antropologerne har tidligere for Realdania undersøgt såkaldte bottom-up bofællesskaber (hvor en gruppe mennesker går sammen og gennem en lang social og praktisk proces bygger et bofællesskab op). Og vi har suppleret med undersøgelser af såkaldte top-down bofællesskaber (bygget først og beboet efterfølgende).

Kamelia Hus et et top-down bofællesskab. Se værdiprogrammet her:

<https://realdania.dk/publikationer/faglige-publikationer/vaerdiprogram-valby>

Til jer der bor i Kamelia Hus: TAK og vi håber, at I vil læse rapporten og bruge det tilhørende metodekatalog konstruktivt. I sidstnævnte findes billeder og øvelser, I frit kan bruge selv. Vi takker for samarbejdet og håber, at I alle – både jer, vi mødte og talte med og jer andre, der ikke har deltaget direkte men har læst og bidraget med kommentarer – vil modtage og bruge denne analyse positivt. At den kan bidrage til dialog og til at skabe større forståelse for de forskellige opfattelser der er, blandt jer, samt for de hensyn der er, at tage til hinanden.

Pas på jer selv, hinanden, jeres faciliteter og hverdagsfællesskaber!

God læselyst!

INDHOLDSFORTEGNELSE

Resumé	5
Hverdagsliv	7
Fysiske rammer	12
Organisering	34
Konklusion og anbefalinger	39

FAKTA OM KAMELIA HUS

Alle tal og fakta er oplyst af PKA d. 19. marts 2020

Adresse: Elstarvej 20-22, 2500 Valby

Ejer/bygherrer: PKA

Arkitekt: Mangor og Nagel

Opført år: 2019 som del af Grønttorvet

Samlet antal m2 inde: 4498 m2

Samlet antal m2 fællesarealer: 548 m2

Lejlighedstyper/størrelser: 66-104 m2 inkl. fællesareal

Leje/pris pr. måned ca.: 7.575 – 12.950 kr.

Antal lejligheder/beboere: 49 lejligheder/58 beboere

Aldersspænd blandt beboerne pr. 1/3 2020: 56-77 år

Resumé

RESUMÉ

Opsummering af undersøgelsens resultater

MEGET VIRKER, MEN DER MANGLER KODEKS OG FÆLLES VÆRDIGRUNDLAG

Den kvalitative undersøgelse af de fysiske og organisatoriske rammer for nye hverdagsfællesskaber blandt seniorer i nybyggede seniorbofællesskaber er inddelt i tre hovedområder, om hvilke vi har undersøgt og lært følgende:

1. HVERDAGSLIV. Vi har undersøgt, hvilke arrangementer og traditioner der opstår, og hvad de betyder i forhold til hverdagslivet. Vi ser et uformelt ad hoc og interessebåret hverdagsliv spire frem på flere etager og i nogle fællesrum. Der oprettes interessegrupper på tværs af etager og interesser, og beboerne kommer hinanden ved, hvis de vil. Fælleskøkkenet rummer to grupperinger: fællesspisningen, der kører godt og tiltrækker 6-20 beboere dagligt eller jævnligt, og en morgenmadscafé, hvor en mindre gruppe mødes hver morgen. Selvom der findes en formel husorden synes et indarbejdet 'kodeks' at mangle.

2. FYSISKE RAMMER. Vi har set på den fysiske indretning og undersøgt, hvordan beboerne bruger de forskellige fællesarealer, hvordan de opleves og fungerer i praksis, og om der er forskel på tiltænkt og faktisk adfærd og brug. Det forhold, at næsten alle fællesarealer er gennemgangsrum, er både en fordel og en ulempe. Fordel, at man 'skal forbi'. Ulempe pga. støj-, intimitets- og enkelte funktionsudfordringer ved det åbne design. Vi har set, hvordan sociale fællesskaber opstår i fælleskøkkenet, i fællesrum på etagerne, men ikke i kælderetage.

3. ORGANISERING. Vi har set på, hvordan seniorbofællesskabet organiseres før, under og efter indflytning. Det direkte demokrati (beboermøder, hvor alle stemmer høres) og et interessebåret demokrati (arbejdsgrupper) er udfordret på personkonflikter og forskellige opfattelser af demokratisk beslutningstagning. Efter indflytning har generalforsamlingen valgt en Beboerrepræsentation (BR). Boligselskabet PKA's rolle opleves som central, men til tider uklar. PKA er for Kamelia Hus både den lovgivende, udøvende og dømmende magt.

VÆRDIPROGRAMMET I PRAKSIS

Antropologerne har undersøgt værdiprogrammets vision, "En ny måde at bo på, hvor man kan være sig selv, når man vil være sig selv, og aldrig behøver at være alene, når man ikke ønsker at være alene." Beboerne oplever at have andre mennesker omkring sig, have fælles rum og have mulighed for fællesskab.

Den samlede vurdering af privat/fælles er:

*Privat – jeg er mig selv: **Stærk.*** Egen bolig fungerer godt. Denne form er den ene af to grundformer (se *Åben for alle*, som er den modsatte grundform).

*Privat og åben – jeg er mig selv, men åben for andre: **Svag.*** En sindstilstand eller grundindstilling, der kræver tillid. Dette er på vej. Findes/foregår v. egen bolig.

*Sammen med nogen – jeg er sammen med nogen, som jeg har noget særligt tilfælles med: **Middel.*** Interessegrupper og sociale fællesskaber opstår ad hoc og organiseret. Men flere end få deltager lidt eller slet ikke i fællesskaberne.

Åben for alle – jeg er åben for alle og deltager ligeværdigt eller demokratisk:

Svær. Dette er den anden grundform. Den gælder principielt for beboernes færden og virke allevegne i huset, fra indre dørtærskel til ydre tærskel, mellem matriklen og det omkringliggende gaderum på Grønttorvet. Fællesarealer opleves som et stort plus, men som besværligt i praksis og genstand for diskussion og konflikt, fordi demokrati og ligeværdighed handler om kompetencer, regler og vilkår, man skal være enige om og fleksible over for.

Fællesskab og -rum virker, men kræver tid, forventningsafstemning og træning.

Hverdagsliv

Udvikling i arrangementer, traditioner og hverdagsliv fra juni 2019 til februar 2020

HVERDAGSLIV

Udvikling i beboernes hverdagsliv og fællesskaber

Da Antropologerne var på besøg i Kamelia Hus i juni 2019, var det primært de to store fællesområder i huset, der for alvor var taget i brug: stueetagen med fælleskøkken og lounge samt udendørsarealet på 5. sal med tagterrasse og orangeri. Det skyldtes både manglende færdiggørelse af indretning i de øvrige fællesrum, og at beboerne ikke havde taget fællesrummene til sig endnu. De følte sig ikke trygge ved at opholde sig i de mindre fællesrum på hver etage.

I februar 2020 er der sket en klar udvikling i det sociale liv blandt beboerne. Mange nye aktiviteter og grupper er startet op, hvor beboerne mødes og dyrker fællesinteresser, både i huset og udenfor i lokalområdet. Nogle grupper er arbejdsgrupper, og nogle er hobby- og fritidsgrupper. Eksempler på nyere grupper er:

- Gå-gruppe, der går ture sammen
- Gymnastikgruppe, der dyrker yoga og anden gymnastik i motionsrummet
- Bordtennisgruppe
- Garnnøglen, hvor man strikker eller laver andre kreative aktiviteter på 4. sal
- Kulturgruppen, hvor man følges ad til kulturelle aktiviteter
- Musikgruppe, der lytter til musik sammen
- Kunst- og udsmykning, der finder kunst, udsmykning og planter til fællesrum
- Spilleklub, der er en nystartet gruppe for dem, der vil spille spil sammen.

Derudover eksisterer de forskellige arbejdsgrupper, som blev etableret fra start, fortsat. Fællesspisning om aftenen foregår også stadig med mellem 6-20 deltagere, og i morgenmadsgruppen Café Bønnen mødes en mindre flok til fælles morgenmad.

Fælles aftenmad er i gang med at blive tilberedt af et par af dagens kokke

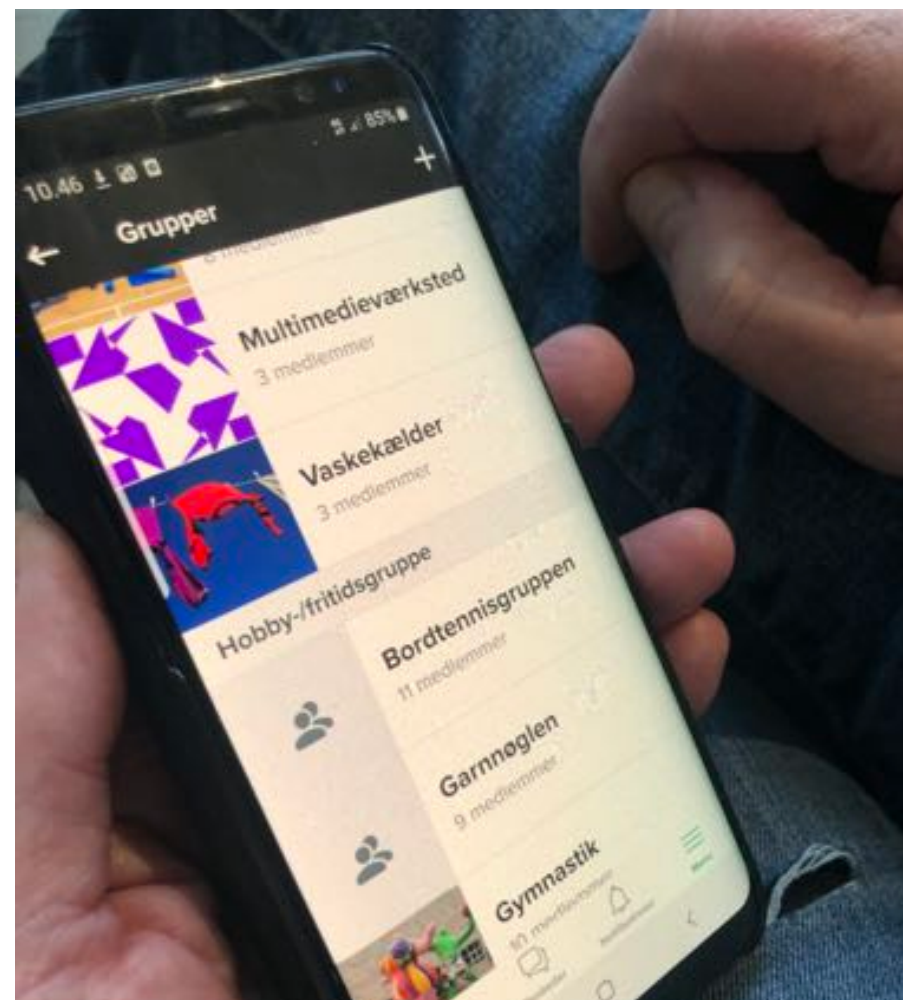
HVERDAGSLIV

Forskellige opfattelser og holdninger til deltagelse i fællesskabet

I juni 2019 udtrykte flere beboere frustration og usikkerhed over, hvordan deltagelsen i fællesskab burde foregå. For nogle var det vigtigt, at alle beboere meldte sig aktivt på banen i deltagelse af aktiviteter – og at der var en struktur eller pligt vedrørende dette. For andre var det afgørende, at deltagelse i sociale fællesskaber foregår frivilligt og uden krav om fast deltagelse, men at man blot kan komme og være med, som man havde lyst.

Disse to forskellige grundsyn i enten at ville 'det bundne fællesskab' eller 'det frie fællesskab' er fortsat til stede i Kamelia Hus og medfører fortsat konflikt blandt nogle beboere. Der er uenighed om, hvor mange der slet ikke deltager i fællesskabet. Nogle mener, at der blot er fire-fem personer, der slet ikke er med i noget fælles, mens andre mener, at det er omkring 17 personer (hvilket kan skyldes forskellige definitioner af, hvad det vil sige at være med eller ikke at være med).

På trods af uenigheder og grupperinger blandt nogle af beboerne er der dog sket væsentlige fremskridt i fællesskabsaktiviteter, som nævnt på forrige side, og i brug af fællesrum, som beskrevet mere detaljeret i næste afsnit. Beboerne er faldet mere til og har taget husets fællesarealer til sig i langt højere grad. Blandt de fleste beboere er der optimisme med hensyn til, at det nok skal blive rigtig godt at bo sammen i Kamelia Hus – de skal bare lige have de sidste uenigheder ud af verden og lære at lytte mere til hinanden i stedet for at skændes. Dette kræver blandt andet nye former for organisering, som allerede er i gang, hvilket beskrives i afsnittet 'Organisering'.

På app'en Borigo (social platform) ligger de fleste arbejdsgrupper og hobby- og fritidsgrupper. Alle kan melde sig ind i grupperne og være med.

HVERDAGSLIV

Juni 2019: "Sådan er det for mig at bo i Kamelia Hus" – eksempler fra kortøvelse

Springer ud i vandet, valgt fordi:

"At turde springe på hovedet ud på dybt vand og så se, hvad der sker, og håbe, at man kan svømme. Enten så svømmer man, eller så drukner man. Det største spring, det var, da jeg skulle beslutte, at jeg ville flytte herud, så det der med at lande, det skal jeg nok, og jeg tror også, at jeg kommer i land."

Beboer, 2019

Karrusel, valgt fordi:

"Det skal jo ikke være kedeligt at blive gammel, der må godt være liv, og vi må godt blive snurret lidt rundt og inspirere hinanden, det må også godt være lidt farverigt, og cirkusagtigt. Det behøver ikke være så fint, for min skyld, og der er ledige pladser, så der er plads til flere."

Beboer, 2019

Ild, valgt fordi:

"Jeg oplever, at der er Fanden til bål og brand i det her hus – en helvedes ballade. Og det er virkelig dårligt for mit system. Larm og dårlig opførsel. Alt muligt dårligt, man kan finde på."

Beboer, 2019

HVERDAGSLIV

Februar 2020: "Sådan er det for mig at bo i Kamelia Hus" – eksempler fra kortøvelse

Krydderier, valgt fordi:

"Mangfoldighed. I alle mulige farver, smag og udseende. Og sat sammen, så ser det jo enormt flot ud, og jeg tror på, at vi havner der, hvor vi accepterer hinandens mangfoldighed. Hvor vi bruger det til en god cocktail, hvor vi blander lidt karry og lidt paprika."

Beboer, 2020

Abstrakt motiv, valgt fordi:

"Jeg kigger ikke så meget på øjet, jeg ser mere farverne og det lidt udviskede, men alligevel lidt varme i farverne og mulighederne i det. De er ikke helt klare, alt det, der går godt i det, men godt nok, til at der for mig er optimisme ved det her, og det skal nok blive godt. Vi skal nok få nogle gode stunder her."

Beboer, 2020

Mennesker i gruppe, valgt fordi:

"Det, der foregår i det her hus, det er lidt sløret. Men man kan se, at der er rart, når sløret bliver hævet. Der er et fint samvær, hvor folk smiler og interagerer og har nogle ting sammen, som er positive for dem. Så det synes jeg er et fantastisk billede på husets funktion i øjeblikket."

Beboer, 2020

Fysiske rammer

Udvikling i brug af og oplevelser med fællesarealer og sociale fællesskaber fra juni 2019 til februar 2020

FYSISKE RAMMER

Status på indretning og ibrugtagning af fællesarealer og rum sen vinter 2020

I februar 2020 er fællesarealer og rum i Kamelia Hus stort set blevet færdigindrettet, og næsten alle rum er blevet taget i brug – i mindre eller større grad. Ved sammenligning af rummene fordelt på skalaerne vist på side 17 og 18 ses det, hvordan ibrugtagning og vurdering af fællesrum har udviklet sig, fra at en overvægt af rummene lå på den venstre og midterste del af skalaen (ikke færdigindrettet/ikke ibrugtaget og/eller ikke fællesskabsfremmende), til at størstedelen af rummene ligger på den højre side af skalaen (færdigindrettet og mere eller mindre i brug samt fællesskabsfremmende).

Samtidig er der dog også flere rum, der nu er præget af konflikt eller forhandling blandt visse beboere. I takt med at rummene bliver taget mere og mere i brug, bliver indretning og visse fysiske genstande symbol for og synliggørelse af uenigheder mellem nogle af husets beboere. Det drejer sig særligt om fællesskøkkenet i stueetagen og 5. sals fællesrum, som beskrevet på siderne nedenfor med gennemgang af disse.

I juni 2019 efterlyste beboerne en større grad af hjemlighed eller personliggørelse af fællesarealerne. De oplevede, at arkitekten og PKA tog større hensyn til det æstetiske, flotte og strømlignede look end til det funktionelle og hyggelige/personlige. I februar 2020 er der kommet malerier og andre ting på væggene nogle steder og planter rundtomkring, som giver mere liv og farver til rummene. Dog udtaler nogle beboere fortsat, at særligt loungeområdet i stueetagen er flot, men virker upersonligt og stilfuldt frem for hyggeligt.

Derudover oplever nogle, at der rent arkitektonisk er for mange 'huller' rundtomkring – altså spildplads, som kunne have været bedre udnyttet.

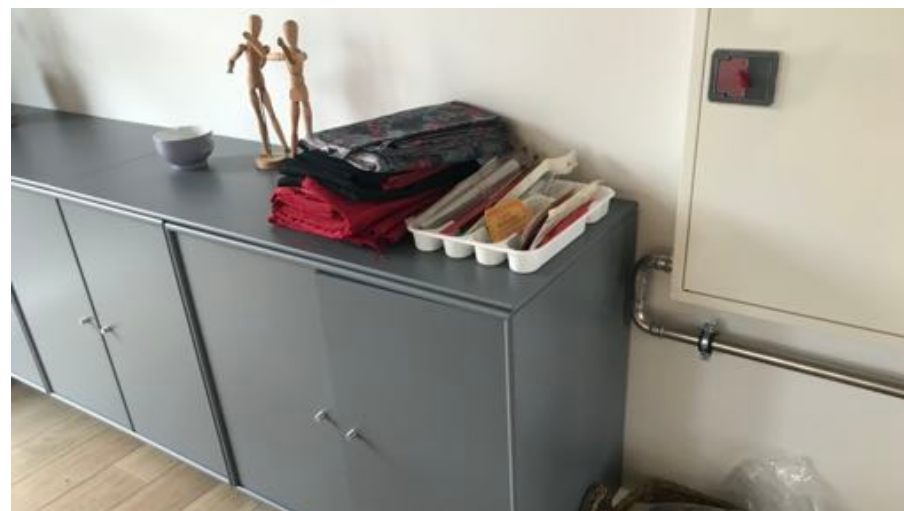
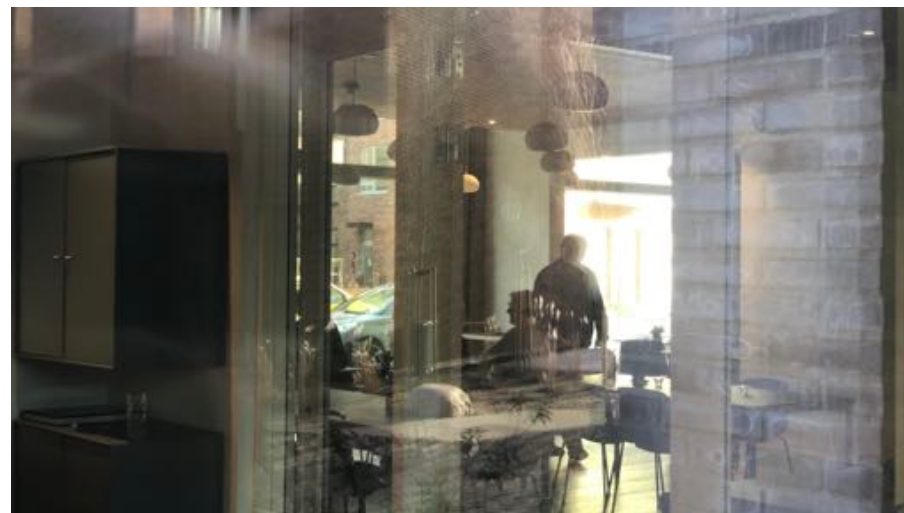
FYSISKE RAMMER

Fællesskabers opståen

De nye aktiviteter og fællesskaber i huset og i lokalområdet opstår, når nogle får en ide til at dyrke noget i fællesskab – at de opdager en fælles interesse. Gennem Borigo-app'en (social platform) kan aktiviteten synliggøres over for alle gennem oprettelse af en gruppe, hvor flere interesserede så kan melde sig til.

Udbredelsen af et fællesskab og fælles aktivitet kan også ske, ved at beboere går forbi en aktivitet og bliver inviteret med til at deltage eller selv henvender sig til dem, der er i gang med noget. For eksempel oplever morgenmadsgruppen, at nogle beboere kommer forbi og opdager, at det kan være hyggeligt at være med. En beboer fortæller, at hun aldrig havde troet, at hun skulle spise morgenmad med andre mennesker. Men at hun nu har opdaget, hvor hyggeligt det er. I starten var det grænseoverskridende og svært at bryde sit normale morgenmadsritual. Skulle hun fx gå i bad, før hun gik ned og spiste med de andre? Nogle beboere kan have brug for tid eller lidt venlig overtalelse til at turde kaste sig ud i nye vaner og fællesskaber.

Ud over at bryde grænser, opdage fællesinteresser og bryde vaner handler opblomstringen af fællesskaber også om, at beboerne er begyndt at lære hinanden bedre at kende. Flere vurderer, at trivslen er blevet bedre på grund af dette, og at det er blevet nemmere at henvende sig til hinanden og invitere hinanden med i fællesskaber. Nogle beboere pointerer, at det kan være svært at falde til i et (senior)bofællesskab, hvis man er ensom, og at man ikke bør flytte i bofællesskab som ensom. Det skal være forebyggende, ikke som redning mod eksisterende ensomhed. Fællesskabet kræver, at alle kommer med ressourcer og overskud til at give noget igen. Det er ikke godt at føle, at man skal tage hånd om nogen, man ikke kender. Gensidighed og ligeværdighed i relationen er vigtig.

FYSISKE RAMMER

Årstidernes betydning

Beboerne vurderer, at det er for tidligt at konkludere, hvilken betydning årstiderne har for aktiviteter og brugen af rum og arealer, og hvad der har at gøre med, hvor lang tid beboerne har boet og etableret sig i Kamelia Hus. At kortlægge brugen af fællesrum og arealer ud fra et årshjul giver derfor bedre mening, når beboerne har været igennem flere sæsoner, hvor huset har stået færdigt og er indrettet.

Dog er der selvfølgelig nogle aktiviteter, der oplagt egner sig bedst til forår og sommer pga. vejret. Havegruppen, der arbejder i orangeriet og på tagterrassen med planter, er hen over vinterhalvåret mindre aktiv, men skal mødes igen i marts. Derudover er brug af fællesgrillen og udendørs fællesspisning også sæsonbestemt. Som beskrevet på de næste sider kan forskellen på årstiderne ses i vurderinger af, hvilke steder der er bedst til fællesskab i hhv. juni 2019 og februar 2020. Drivhuset i juni 2019 blev vurderet som et af de bedste steder til fællesskab, men nævnes ikke som bedst til fællesskab i februar 2020 – da der jo om vinteren ikke foregår nogen aktiviteter her.

Vi har set og oplevet, at det ved sidste feltbesøg og fokusgruppeøvelserne i februar 2020 endnu var for tidligt for beboerne at tænke i traditioner og årshjul. Men en formel 1-årsfødselsdag kunne være anledning til både at kortlægge, hvad man har gjort, og hvad man kunne tænke sig at gøre løbende med årstidernes skiften.

FYSISKE RAMMER

Kortlægning af brugen af Kamelia Hus – udvikling fra 2019 til 2020 i kvalitative nedslag

JUNI 2019

Input fra øvelse med 5 beboere

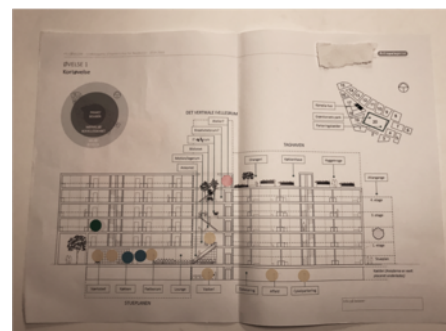
Beboernes **yndlingssteder** er altangangen ved egen bolig, køkkenhave/orangeri og bibliotek.

De **bruger mest** egen altangang, fælleskøkken, orangeri (de to store fællesområder) samt elevator og cykelparkering (gennemgang/transport).

Værksted, bibliotek, syrum, 4. sals tomme lokale og male-/krea-rum **bruges mindst**.

De føler sig **mest trygge** i egen bolig, men generelt overalt, dog for nogle med undtagelse af 5. sals altangang, der er præget af konflikt.

Fælleskøkken, lounge og orangeri er **bedst til fællesskab**.

MARTS 2020

Input fra øvelse med 3 beboere

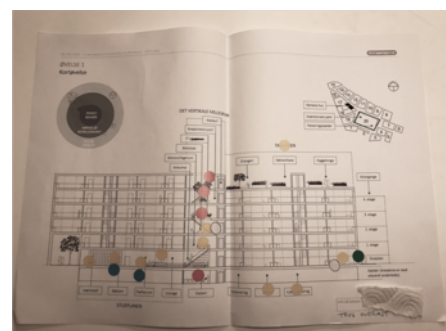
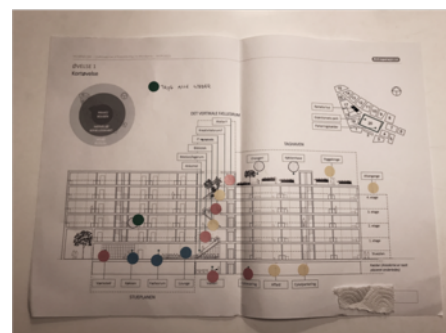
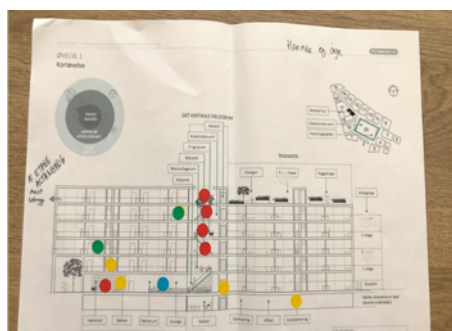
Beboernes **yndlingssteder** er orangeri og køkkenhave, altangang ved egen bolig, egen bolig og bibliotek.

De **bruger mest** affaldsrum, cykelparkering, motionsrum, fælleskøkken og lounge, syrum, værksted (for nogle), vaskeri (for én) tagterrasse og bibliotek.

Atelier, værksted (for én), syrum (for én), multimedieværksted, vaskeri (for nogle) og motionsrum (for én) **bruges mindst**.

De føler sig **mest trygge** i egen bolig, men generelt overalt.

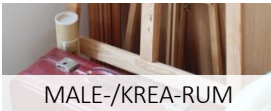
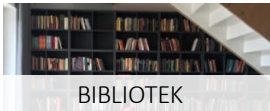
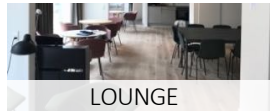
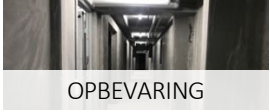
Fælleskøkken og lounge er **bedst til fællesskab**.

FYSISKE RAMMER

Juni 2019: Succesvurdering af fællesrum

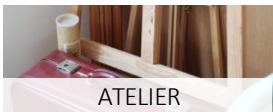
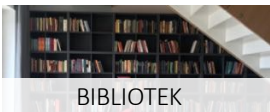
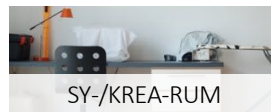
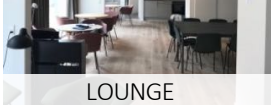
Dette er et kvalitativt øjebliksbillede af beboernes vurderinger af rum, baseret på input fra 20 beboere. NB: Bemærk, at kategoriernes navne varierer ml. 2019-2020.

						+
Ikke færdigindrettet/ikke i hverdagsbrug	Færdigindrettet, men ikke i hverdagsbrug	Fungerer funktionelt, men ikke fællesskabsfremmende	Fungerer rigtig godt, men er genstand for forhandling af hensyn/truet af konflikt	Fungerer rigtig godt som ramme for daglig hverdagsaktivitet	Fungerer rigtig godt på tryghed, glæde og livskvalitet	
						
		Bruges meget, men kritiseres af flere pga. stejl sliske				
						
		Fungerer funktionelt, men tegner ikke fællesskabsfremmende				
						
Neutral/ikke nævnt						

FYSISKE RAMMER

Februar 2020: Succesvurdering af fællesrum

Dette er et kvalitativt øjebliksbillede af beboernes vurderinger af rum, baseret på input fra 18 beboere. NB: Bemærk, at kategoriernes navne varierer ml. 2019-2020.

					+
Ikke fundet anvendelse, og ikke i hverdagsbrug	Fundet anvendelse, men ikke i hverdagsbrug	I hverdagsbrug, men ikke fællesskabsfremmende	Fællesskabsfremmende, men ikke i hverdagsbrug	Fællesskabsfremmende, men genstand for konflikt	Fremmer trivsel og hverdagsfællesskaber
 ATELIER	 MULTIMEDIEVÆRKSTED	 AFFALDSRUM	 BIBLIOTEK	 ALTANGANGE	 VÆRKSTED
		 VASKERUM		 MOTIONSNUM	 SY-/KREA-RUM
		 CYKELKÆLDER		 FÆLLESKØKKEN	 UDEKØKKEN/TERRASSE
		 OPBEVARING		 LOUNGE	 TAGTERRASSE & ORANGERI
				 HALL'EN	 EGEN BOLIG
Gennemgang		 ELEVATOR	 GENNEMGÅENDE TRAPPE	 INDVENDIGE TRAPPER	

IKKE FUNDET ANVENDELSE OG IKKE I HVERDAGSBRUG

5. sal – Atelier

Fællesrummet på 5. sal er det mest ufærdige, hvad angår indretning, og det rum, der bruges mindst. Tanken har været, at det skulle være et atelier, men rummet er endnu ikke taget i brug. For nogle handler det om, at der mangler et underlag, så man ikke sviner gulvet til med maling. For andre er det bare ikke rart at stå at male i et fællesrum, hvor forbipasserende kan kigge på det, man laver. De vil hellere stå i deres egen lejlighed og være kreative. Det er derfor uvist, hvad der ender med at ske med rummet.

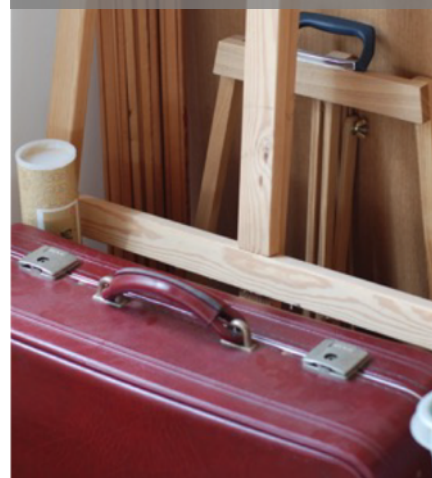
Ud over at rammerne ikke lægger op til den maleaktivitet, der er blevet bestemt for rummet, bærer flere genstande i rummet i sen vinteren 2020 præg af, at noget er gået i stå og af at der er uenighed og tvist beboere imellem.

Eksempelvis er et indkøbt fælles møbel blevet en symbolsk påmindelse om uenighed i en arbejdsgruppe. Der er blandt beboerne i huset modsatrettede opfattelser af hvordan beslutningen om og indkøbet af møblet kom i stand.

Der er andre eksempler på hvordan en konkret fysisk genstand i fællesrummet vidner om hverdagsstemning, beboernes trivsel og deres tilbøjelighed til at bruge de fælles fysiske faciliteter.

Konflikter omkring indretning og symbolske kampe med genstande i rum kan muligvis ikke helt undgås, men både denne undersøgelse og tidligere studier af bofællesskaber gennemført af Antropologerne for Realdania giver belæg for at mene, at konflikter kan forebygges med en tidlig og stærk indsats, der opbygger sociale relationer, skaber tillid beboerne imellem og ved at sætte ind organisatorisk og demokratisk, hvis et rum gennem længere tid ikke fungerer.

2019: Udstyr stillet klart

2019: Halvtomt rum

2020: Gruppe på Borigo

2020: Plads til at sidde

FUNDET ANVENDELSE, MEN IKKE I HVERDAGSBRUG

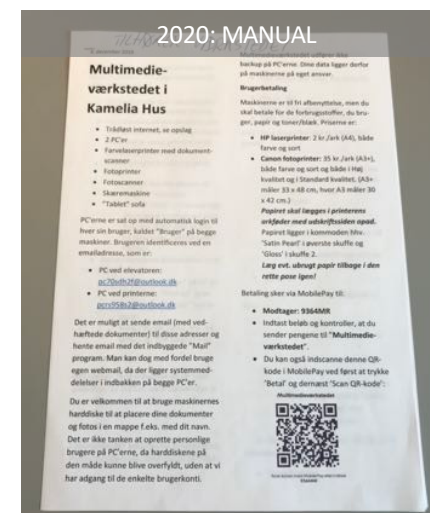
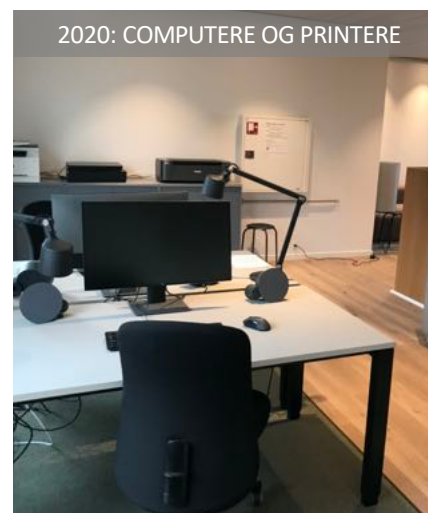
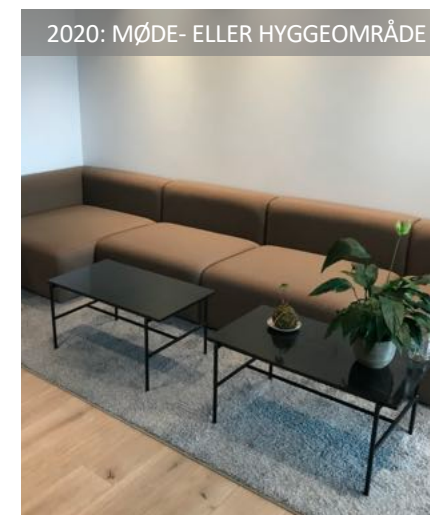
3. sal – Multimedieværksted

Multimedieværkstedet har gennemgået en stor forandring siden forsommeren 2019, hvor det stod som et halvtomt lokale med lidt sygrej. Nu er det indrettet med to borde med computere og med printer, scanner og en skæremaskine til at tilskære papir samt en tavle, hvor man kan hænge eksempler på projekter op. Der er også sofaområde til en snak eller et møde. Der er lavet udførlige manualer til brug af maskiner og internet.

Rummet bliver dog endnu ikke brugt, fortæller beboerne. Det skyldes ifølge nogle, at det kan være svært med det tekniske. Der er dog en IT-kyndig beboer i huset, som gerne vil hjælpe de andre, og nogle håber, at der på et tidspunkt kan komme gang i fælles oplæring eller diverse kurser. Andre pointerer, at mange har egne computere og derfor foretrækker at sidde hos sig selv.

Da Antropologerne er rundt for at observere brugen af rum, kommer en beboer op til os i multimedieværkstedet på 3. sal ad den indvendige trappe fra 2. sal. Hun hører aktivitet og vil lige se, om der muligvis er én, hun kan spørge om hjælp til at forstå printeren. Hendes egen printer fylder meget i den lille bolig, så hun overvejer at skille sig af med den for i stedet at bruge den nye, fælles facilitet. Der bliver tale om brugerbetaling, fortæller hun. Selv er hun netop i gang med en større gennemgang og udskiftning af computer/kontor, og hun kunne godt bruge lidt sparring på, hvad hun skal beslutte og gøre.

Beboeren kan ikke forestille sig at ville bruge rummet til sit personlige arbejde, kun til småopgaver som fx at printe. For at sidde der ville betyde, at hun skulle have sine ting med, fylde, og der er heller ikke hverken kaffe eller et toilet, så længere ophold ville blive forstyrret af afstand til boligen.

I HVERDAGSBRUG, MEN IKKE FÆLLESSKABSFREMMENDE

Kælder – Affaldsrum og vaskerum

Kælderen rummer bygningens fælles affaldsrum, et fælles vaskerum, en fælles cykelkælder og lejlighedernes individuelle opbevaringsrum. Det er en betonkælder, der er funktionelt oplyst. Et halvt stort affaldsrum med nogle store plastcontainere. Og et lyst og nu automatiseret fælles vaskerum, hvortil man bruger et digitalt reservations- og betjeningssystem.

Da vi observerer i kælderen under februar-besøget i 2020 og får det nye vaskesystem forklaret af en beboer, der har booket tid, kommer en af de meget aktive beboere (medlem af tre arbejdsgrupper) gående med en stige for at tjekke, om varmen i vaskerummet dur. Der er ikke varme på radiatoren, der hænger højt, helt oppe under vinduet. Hun fortæller, at hun vil kontakte viceværten. Beboeren er i øvrigt bekymret for den selvbestaltede udluftning med en klods i dørene, som nogle medbeboere antages at have fundet på for at udlufte og rense lugt fra affaldsrummet: "Vi skal bruge udluftningssystemet og ikke manuel udluftning med åbne døre," forklarer beboeren. "Der er mange rotter ude på byggepladsen omkring huset. Jeg så faktisk i går en af arbejderne gøre det af med én lige herude. Dem vil vi ikke have ind."

Indførsel af tidsreservation af vaskemaskiner og brugerbetaling gør vaskerummet mindre 'åbent for alle', og da flere beboere pga. dette foretrækker at bruge egen vaskemaskine, har det den utilsigtede negative effekt at rummet bliver mindre fællesskabsfremmende. Man støder sjældnere på medbeboere hernede nu. Det fremhæves dog også, at brugerbetaling har positiv effekt på miljøet, da man bliver bedre til at fylde maskinerne op. En optager stort set alle tørresnore med sengetøj, og beboeren, vi taler med, tager hensyn og siger, at de ikke har talt om, hvad der er ok og ikke ok i praksis.

2019: KLODS I DØR TIL AFFALDSRUM

2020: INITIATIV OG TJEK

2020: VASKERUM OG RADIATOR

2020: VASKERESERVATIONSSYSTEM

I HVERDAGSBRUG, MEN IKKE FÆLLESSKABSFREMMENDE

Kælder – Cykelparkering og opbevaring

I kælderen, sammen med affaldsrum og det fælles vaskerum, findes cykel- og kørestolsparkeringen samt de individuelle opbevaringsrum. Allerede ved forsommerbesøget i 2019 kommenterede beboerne den næsten 'målgruppefjendske' sliske til cykler og kørestole. Adgangen udefra er svær og farlig at bruge for mange. De kan ikke komme sikkert ned ved egen kraft.

I februar 2020 hører vi om det ærgerlige forhold for almindelig adgang og færden rundt i huset, at kun den ene af de to gennemgående trapper fører helt ned i kælderen, hvilket flere oplever som u hensigtsmæssigt. Vi kan konstatere, at der står MANGE cykler parkeret, uden opladningsmulighed, og den store andel af elcykler er tømt for batterier. En beboer fortæller stolt, at hun har tre cykler, to almindelige og en elcykel. Det er efter sigende bevidst, at der ikke er installeret strøm til opladning, da det ville gå ud over fællesudgifterne. Samme økonomiske logik har vi hørt udfoldet om opladning af mobiltelefoner i fællesområder, som ikke er tilladt. En undtagelse for kørestolsopladning blev etableret i juni 2019. Vi ser den meget lidt handicap-/ældrevenlige og mildest talt uinspirerende opladningsfacilitet for bebyggelsens hidtil enlige kørestol (foto nederst, th.). Den kan man ikke være stolt af. Antropologerne anbefaler, at mulighed for fri opladning overalt i huset tænkes ind i driften, så man ikke begrænser ophold og trivsel på fællesarealer af økonomiske årsager.

Det er ikke et opløftende, grønt og fællesskabsinviterende miljø, man træder ind i. De individuelle opbevaringsrum er beboerne glade for, de kan dog være sårbare her (som alle andre steder) hvis ikke alle holder orden og sørger for at der er uhindret adgang for medbeboere.

At leve positivt sammen kræver tillid, kompromiser, respekt og hensyntagen.

2019: EN MØRK GANG

2020: CYKELPARKERING

2020: ROD V. OPBEVARINGSRUM

2020: MØRKT STED TIL OPLADNING

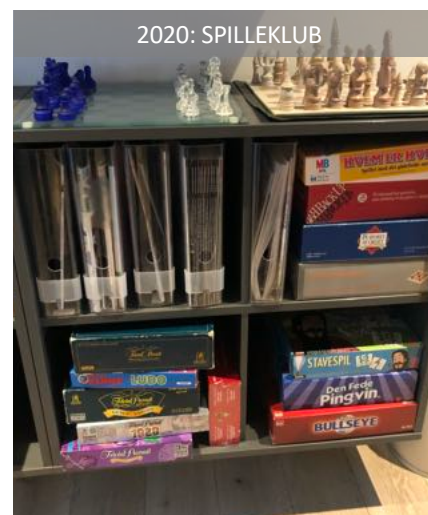
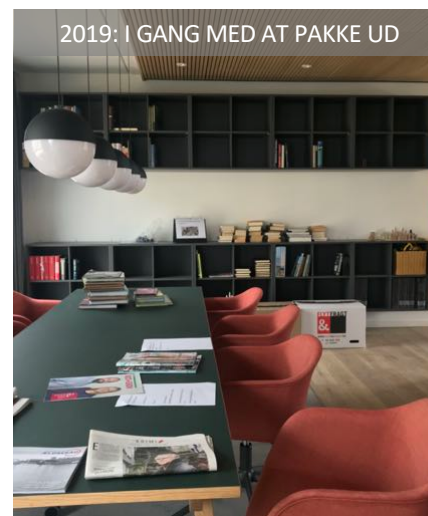
FÆLLESSKABSFREMMENDE, MEN IKKE I HVERDAGSBRUG

2. sal – Bibliotek

Biblioteket var det mest færdigindrettede rum i forsommeren 2019, så der er ikke sket væsentlige ændringer siden sidst. Dog er de røde stole blevet sat på plads, der er kommet pottedplanter ind, og alle bøger er blevet sat i reoler.

Biblioteket bliver ikke brugt så meget, men nogle beboere bruger dog lokalet til at spille spil sammen. Enkelte sidder også i biblioteket og læser, men de fleste foretrækker fortsat egen bolig til den slags aktiviteter.

En mulig forklaring på den (indtil videre) manglende dagligdagsbrug af biblioteket kan være den rumlige indretning. Der er fx ikke samme afgrænsede 'hygge-krog' her, som den vi ser på 4. sals sy- og krearum (side 29, foto nederst tv), der bliver brugt til kaffe, snak og hygge. Biblioteket er et meget lækkert rum, som beboerne er stolte af, men det er muligvis for 'åbent' og for 'individualistisk' (se de røde stole på række, på et aflangt tæppe foran et stort panoramavindue. De indbyder ikke til at være 'sammen med nogen' eller fælles, og er heller ikke en hjemlig lænestol, hvor en eller flere beboere trygt og afskærmet kan sidde alene, samtidigt, og læse og fordybe sig.

FÆLLESSKABSFREMMENDE, MEN GENSTAND FOR KONFLIKT

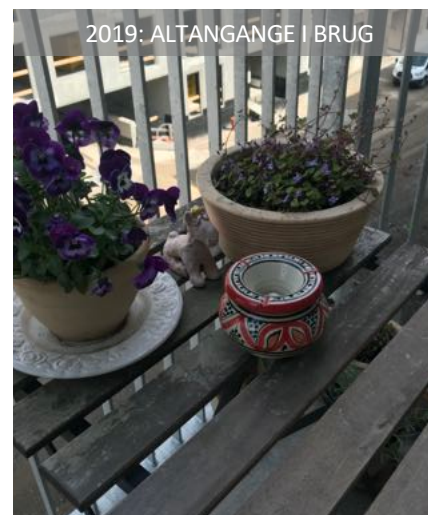
Altangange

Altangang er det ord, der bliver brugt af de fleste beboere. Egentlig hedder de svalegange. Og 'svalegange' er det ord, flere mener bør bruges, da 'altan-gang' konnoterer noget privat, mens svalegang understreger det fælles.

'Altan'-gangene var i juni 2019 et af de steder, der kom først i brug som et socialt mødested, der samtidig var socialt afgrænset mellem de nærmeste naboer, der deler altangang. Da beboerne lige var flyttet ind og endnu ikke kendte hinanden så godt, var altangangene et mere trygt sted at starte med at være social end i de helt åbne fællesrum, hvor man ikke vidste, hvem der kom forbi.

Da altangangene er gennemgang og adgangskanal til egen bolig, og et område, man ikke kan undgå at passere for at komme ind til sig selv, er adgangen via en fælles altangang sårbar overfor fx konflikter mellem beboere. Mere end i en traditionel opgang, hvor der ikke er udsyn og indblik til hinanden, når man går forbi.

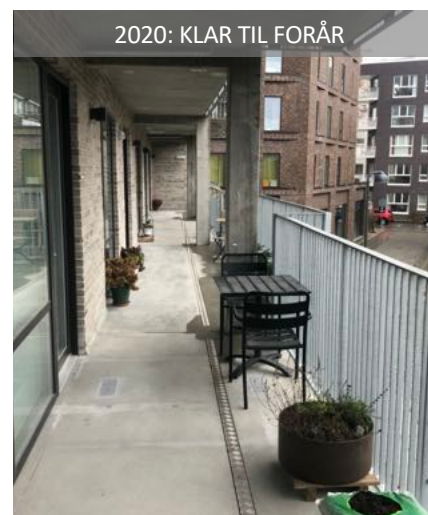
Altangangene er fortsat et yndlingssted for beboerne, men de bliver selvfølgelig ikke brugt så meget i vinterhalvåret. Det positive fælles hverdagsliv på altangangene er ikke så meget i fokus for beboerne i februar 2020, da man helt naturligt ikke opholder sig på altangangen, når det er koldt.

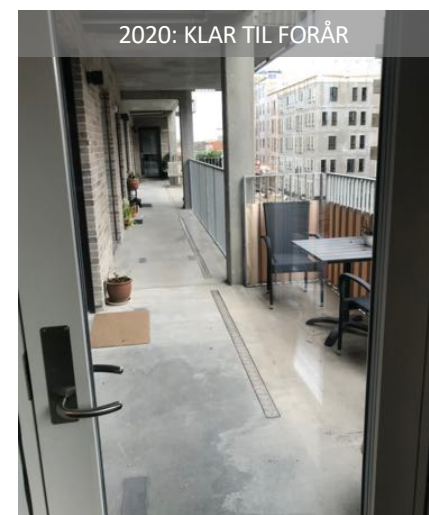
2019: ALTANGANGE I BRUG

2019: BAR PRÆG AF BYGGEPLADS

2020: KLAR TIL FORÅR

2020: KLAR TIL FORÅR

FÆLLESSKABSFREMMENDE, MEN GENSTAND FOR KONFLIKT

1. sal – Motionsrum

Motionsrummet er blevet færdigindrettet. Der er forskellige træningsredskaber, et bordtennisbord og et TV, hvor beboerne følger et træningsprogram med yogalignende træning af træningsinstruktøren Helle Gotved. Det foregår mandag, onsdag og fredag, hvor tre-fire personer plejer at deltage. På billedet øverst til højre ses en hobby- og fritidsgruppe til dette på appen. Derudover er der på appen også en anden arbejdsgruppe tilknyttet motionsrummet, som hedder 'Motion, musik og legerum'. I beskrivelsen til denne gruppe står, at der er plads til musik, bordtennis og børnebørn.

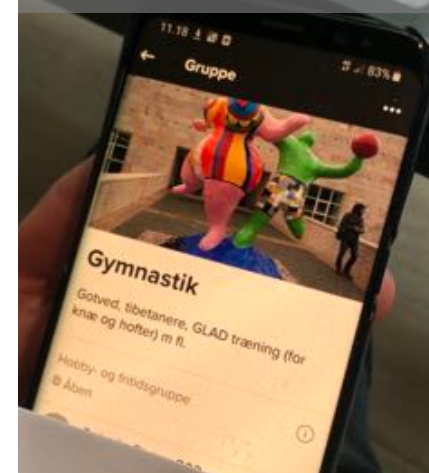
Motionsrummet er således et rum, der er fællesskabsfremmende, da beboerne bruger det til at dyrke motion i fællesskab. Samtidig er det dog også et rum, der er genstand for forskellige opfattelser af privathed og hilsner, for eksempel.

Nogle beboere oplever det som generende og grænseoverskridende at skulle gå igennem rummet, når andre beboere er i gang med yoga eller gymnastik, særligt når man har gæster på besøg, der skal igennem. På grund af den arkitektoniske udformning tvinges man til at gå igennem motionsrummet, hvis man bruger elevatoren og skal hen til egen bolig via altangangen. Det er også svært at have hund med gennem rummet, får vi at vide. At vade igennem et rum, hvor andre står eller ligger i træningstøj, kan virke upassende for nogle – som én udtrykker det: "Lidt for meget at se de andre ligge der og lave lyde." De motionsudøvere, som Antropologerne talte med, oplever det omvendt ikke som noget problem, at blive set på af de andre. Men til gengæld oplever nogle det som ubehageligt, at de, der går igennem rummet, ikke hilser. Der kan være tale om en (misforstået) hensyntagen, som der ikke er blevet talt om.

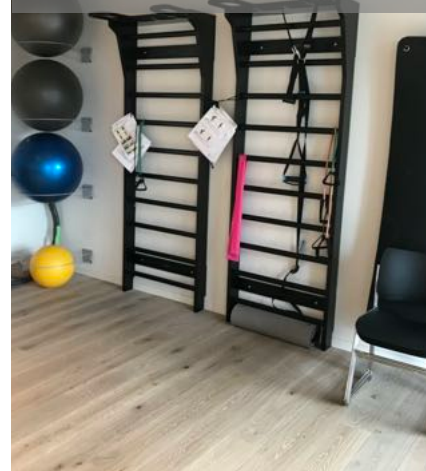
2019: BORDTENNISBORD

2020: GRUPPE PÅ BORIGO

2020: TRÆNINGSREDSKABER

2020: TV TIL TRÆNINGSVIDEOER

FÆLLESSKABSFREMMENDE, MEN GENSTAND FOR KONFLIKT

Stueetage – Fælleskøkken og lounge

Fælleskøkkenet er allerede fra indflytning taget i brug af fællesspisegruppen, der laver og spiser aftensmad i fællesskab, og i forsommeren 2019 af Café Bønnen, som mødes til fælles morgenmad. Disse aktiviteter kører fortsat.

Fælleskøkkenet er, ud over at være fællesskabsfremmende gennem fællesspisningen, også blevet et sted, hvor konflikt eller forskellige opfattelser af fællesskab, demokrati og livskvalitet udfolder sig.

Mange af de beboere, Antropologerne møder og taler med, oplever, at der i lounge og fælleskøkken udspiller sig uenigheder og en konflikt, mellem to grupperinger, der deltager i henholdsvis fælles aftensmad og fælles morgenmad. Nogle fysiske genstande bruges som magtdemonstration og symbol på uenigheder om brug og indretning af rummet.

Eksempelvis er kaffemaskinen og elkedlen på billedet øverst til venstre blevet indkøbt af Café Bønnen, der er et uformelt initiativ uden arbejdsgruppe og som ikke er i app'en. Det tager plads fra madlavningen og udstyret er ved et beboermøde blevet bedt flyttet væk fra bordet, hvilket ikke overholdes.

Og musikanlægget på billedet øverst til højre er sat op uden det har været til fælles diskussion. Det er lavet af en musikgruppe, der med egne ord "vil skabe lidt liv og glæde." En beslutning fra et fællesmøde 23. oktober 2019 bliver ikke håndhævet: "Det er besluttet at flytte musikanlægget fra grovkøkkenet, hvor det klemmer gardinet, til mellemgangen." Musikgruppen efterlever ikke beslutningen og de frivillige kokke har i en periode selv flyttet det væk. Det sættes imidlertid tilbage, og der foregår en magtkamp med fysiske genstande.

2020: KONFLIKT OM PLADS

2020: TWIST OM MUSIKANLÆG

2020: AFTENSMAD FORBEREDES

2020: CAFÉ BØNNEN

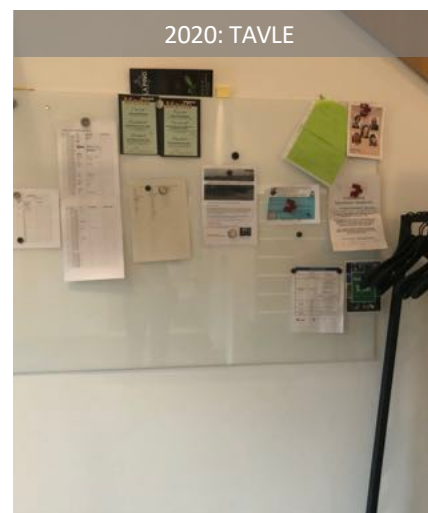
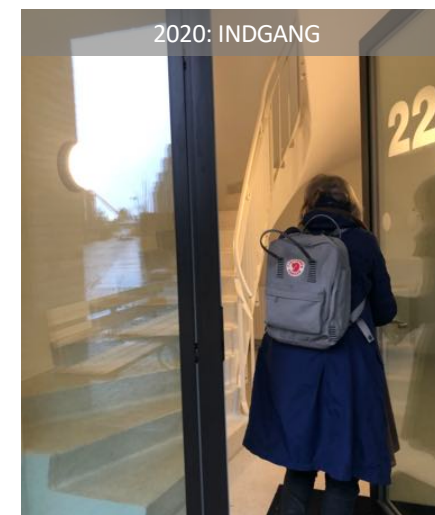
FÆLLESSKABSFREMMENDE, MEN GENSTAND FOR KONFLIKT

Stueetage – Hall'en

Indgangs- og ankomstområdet kaldes i daglig tale hall'en. Hall'en ligner sig selv fra juni 2019, dog er der kommet en tavle op på væggen til beskeder og information til erstatning for det tavle-stativ, der stod ude i rummet tidligere.

Hall'en er et sted, hvor beboerne støder på hinanden, når de går rundt, og hvor man kan hilse på og kigge på tavlen for at se, hvad der foregår af aktiviteter. Man kan også skrive sig på som kok eller medspiser til fælles aftensmad på sedlen på tavlen. Det er derfor et naturligt fællesskabsfremmende område.

Hall'en er ikke i sig selv årsag til konflikt, men når eksisterende konflikter udspiller sig mellem beboerne, kan det nemt høres på 1. sal pga. de åbne trapper, der forbinder stueetagen med 1. sal. I oversigten på side 17 fra juni 2019 er elevatoren nævnt i kategorien "fungerer rigtig godt, men er genstand for forhandling af hensyn/truet af konflikt" – det har at gøre med at flere af de interviewede beboere gav udtryk for at elevatoren kunne være svær at være i og skulle bruge, hvis der var medbeboere, man var i konflikt med og derfor ikke ønskede at være tæt med.

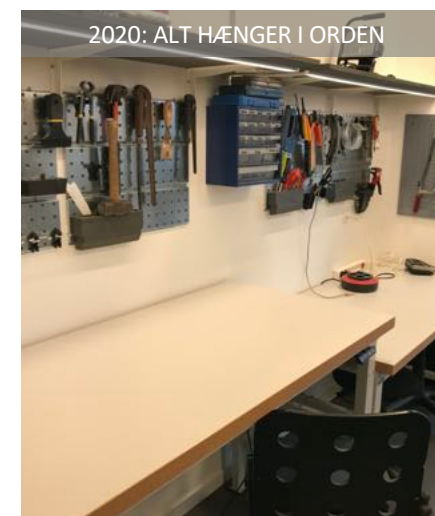
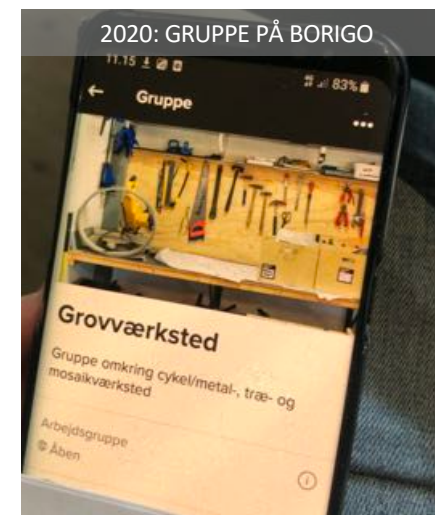
FREMMER TRIVSEL OG HVERDAGSFÆLLESSKABER

Stueetage – Værksted

Værkstedet er siden forsommeren 2019 blevet færdigindrettet og er kommet godt i brug.

Beboerne er glade for værkstedet, og det bruges flittigt af forskellige beboere. Der er ingen meldinger om problemer eller konflikter vedrørende brug og indretning af dette rum.

På Borigo-app'en står der om arbejdsgruppen 'Grovværksted', at det er en gruppe "omkring cykel/metal-, træ- og mosaikværksted". Der er altså plads til forskellige typer værkstedsaktiviteter, hvilket de mange sirligt ophængte redskaber og maskiner viser.

FREMMER TRIVSEL OG HVERDAGSFÆLLESSKABER

4. sal – Sy- og krea-rum

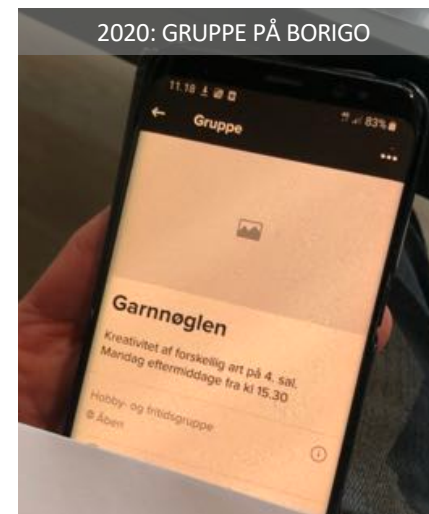
Fællesrummet på 4. sal er sammen med 3. sal (multimedieværkstedet) det rum, der har gennemgået den største forandring siden forsommeren 2019. Dengang var det et tomt lokale, som beboerne ikke havde taget endelig stilling til brugen af.

I februar 2020 er rummet blevet færdigindrettet som sy- og krea-rum, hvor der også er et hyggehjørne med sofaer. Flere beboere bruger nu rummet til kreativ udfoldelse, og på Borigo-app'en ligger hobby- og fritidsgruppen 'Garnnøglen', hvor det er beskrevet, at man mødes mandag eftermiddag til "kreativitet af forskellig art".

2019: TOMT LOKALE

2020: GRUPPE PÅ BORIGO

2020: FÆRDIGT SY- OG KREA-RUM

2020: PLADS TIL HYGGE

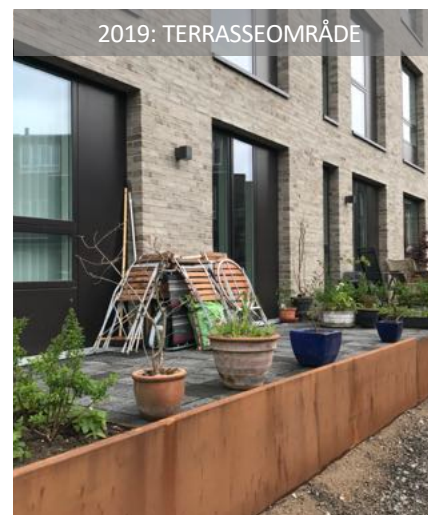

FREMMER TRIVSEL OG HVERDAGSFÆLLESSKABER

Stueetage –Terrasse og udekøkken

I juni 2019 var køkkengrej i fælleskøkkenet først ved at blive pakket ud, og grillen stod endnu ubrugt. Arealet ved indgangsområdet foran fælleskøkkenet og lounge bar præget af byggeplads og blev kun brugt som indgang og udgang.

I februar 2020 bruges de udendørs arealer i stueetagen naturligt ikke så meget på grund af vejret. Men i sommer er der blevet grillet, og der er sat bord-bænke-sæt op til brug for udendørs fællesspisning eller blot en hyggelig stund. Beboerne forventer, at grillen bliver taget endnu mere i brug i sommeren 2020.

2019: TERRASSEOMRÅDE

2019: ENDNU IKKE I BRUG

2020: BORD-BÆNKE-SÆT SAT OP

2020: GRIL PAKKET NED FOR VINTER

FREMMER TRIVSEL OG HVERDAGSFÆLLESSKABER

5. sal – Tagterrasse og drivhuset

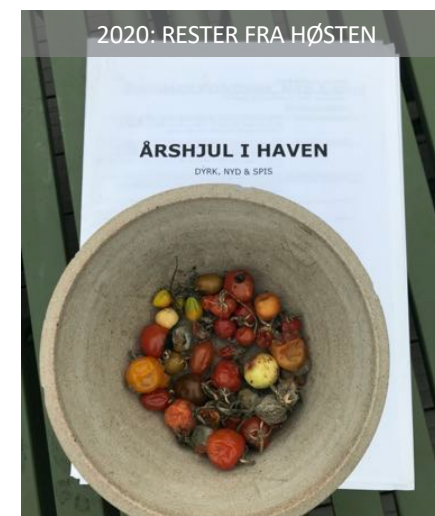
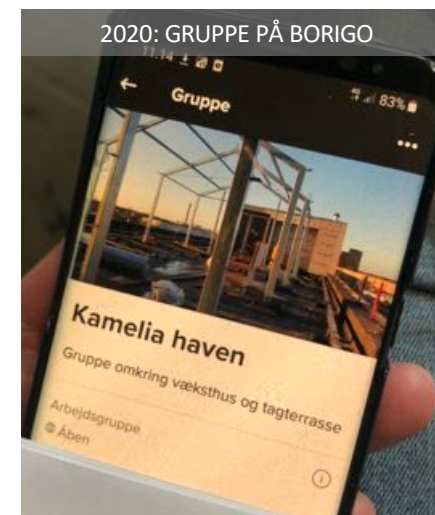
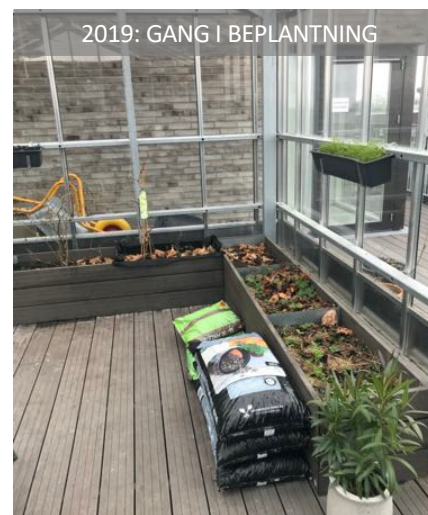
Tagterrasse og drivhuset (tidligere benævnt 'orangeriet') på 5. sal var, sammen med fælleskøkken og lounge i stueetagen, det område, der var blevet taget mest i brug af beboerne i juni 2019 – de to store fællesarealer.

I februar 2020 er aktiviteterne helt naturligt sat lidt på pause på grund af årstiden og vejret, men der er allerede planter, der spirer, og havegruppen har aftalt at mødes til marts.

Tagterrassen og drivhuset er for flere et af husets yndlingssteder og fremmer trivsel og hverdagsfællesskaber.

Nogle beboere melder om en enkelt men vedvarende konflikt om rygning, som har været i gang siden indflytning. Konflikten skyldes tvivl om regler for rygning på fællesarealerne, hvor det godt nok står beskrevet i husordnen, at der ikke må ryges på fællesarealer, men hvor nogle har tolket det, som om der gerne må ryges på tagterrassen. Der er fortsat uenighed om dette, hvor Antropologerne både talte med beboere, som klart sagde, at der ikke må ryges på tagterrassen, og med beboere, der klart siger og mener det modsatte.

Ligesom på flere andre fællesarealer gøres konflikten fysisk gennem flytning af genstande – her beretter nogle om askebægre, nogle beboere stiller frem og som andre beboere fjerner igen. Denne rykken rundt på genstande som magtdemonstration optrapper konflikten og fører ingen vegne, da beboerne ikke får talt ud om problemet eller bliver enige om, hvad man må og ikke må.

FREMMER TRIVSEL OG HVERDAGSFÆLLESSKABER

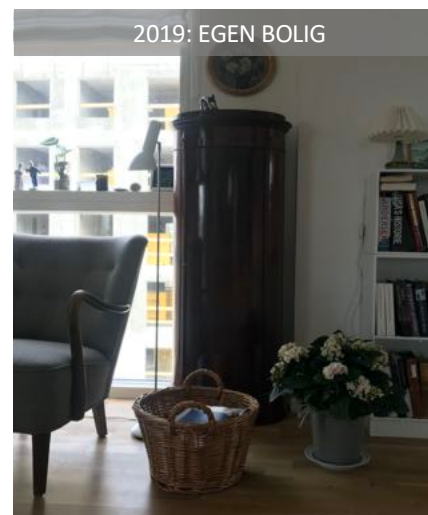
Egen bolig

I juni 2019 udtrykte beboerne stor glæde over egen bolig, og det gør de fortsat i februar 2020. Nogle er utilfredse over dele af indretningen, men generelt føler beboerne sig trygge og godt tilpas i boligen og oplever, at størrelsen er god.

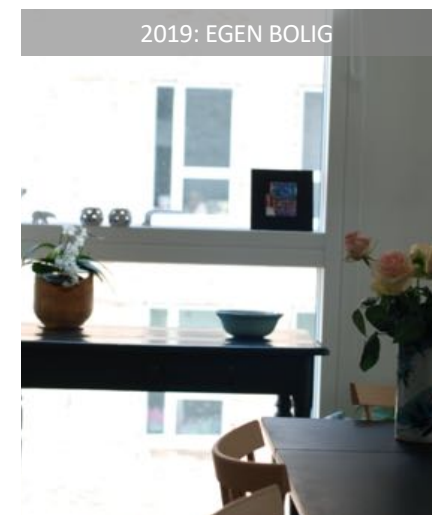
”Egen bolig” er det sted, beboerne i Kamelia Hus primært er og opholder sig. Nogle efterspørger mere deltagelse i fællesskabet udenfor boligerne, og ønsker sig at boligen blev det sted, hvor man kan trække sig fra fællesskabet for at være sig selv – ikke omvendt.

Nogle fortæller, at det er en uskreven regel, at når man vender persiennerne, betyder det, at man gerne vil være alene/have privatliv. Dette frirum giver plads til, at beboerne kan lade op og derefter opsøge fællesskaberne på fællesarealerne på ny. På den måde bidrager de private boliger til trivsel og til, at det fælles ikke bliver for kvælende.

Boligen kan dog også bruges direkte til hverdagsfællesskaber. Nogle af beboerne besøger hinanden, og for dem, der bor i stueetagen, bliver der hilst og talt sammen, når man står udenfor og ryger, lufter hunden eller blot passerer.

2019: EGEN BOLIG

2019: EGEN BOLIG

2020: FREMVISNING AF BOLIG

2020: MALE I EGEN BOLIG

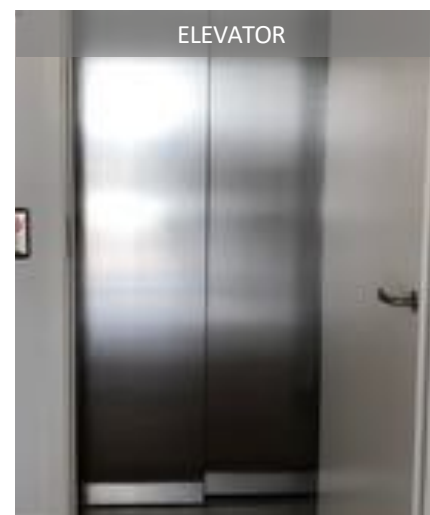
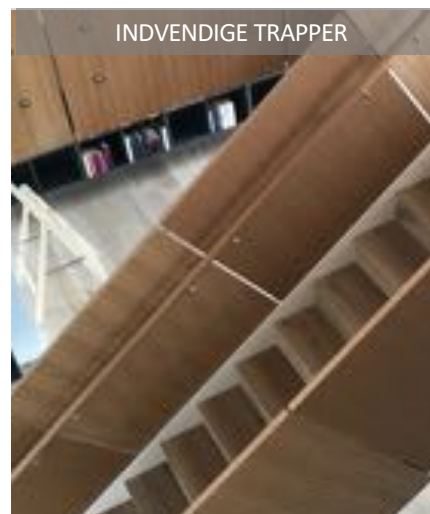
GENNEMGANG

Gennemgående trappe, indvendige trapper og elevator

Trapper, elevator og gennemgangsområde er ikke ændret siden forsommeren 2019.

De to gennemgående trapper opleves fortsat som uhensigtsmæssige, idet den ene af de to gennemgående trapper ikke går hele vejen ned til kælderen, og man skal igennem svalegangene for at bruge dem.

Derudover er der opstået en ny problematik om gennemgangen i forhold til førnævnte motionsrum, hvor det kan føles ubehageligt at skulle igennem, når andre dyrker motion.

Organisering

Udvikling i organisering, trivsel og diskussionskultur fra juni 2019 til februar 2020

ORGANISERING

Problematiske organisering og usikkerhed om magt og roller

ÅBNE, MEN ALLIGEVEL FASTLÅSTE GRUPPER

Der er uenighed om hvorvidt de oprindelige arbejdsgrupper er åbnet op eller blot fortsat med dem, der var med fra start. På Borigo-app'en ligger de fleste grupper, både arbejdsgrupper og hobby- og interessegrupper (18 grupper i øjeblikket), hvor alle kan tilmelde sig og se dokumenter fra gruppemøder m.m. På trods af denne åbenhed og umiddelbare gennemsigtighed gennem appen opleves arbejdsgrupperne af flere som problematiske, idet de er med til at fastlåse tvister og i nogle tilfælde har ført til handlingslammelse vedrørende indretning og brug af fællesrum. En beboer beskriver det som om grupperne "krampagtigt holder fast i deres område". Af denne grund har flere beboere allerede i juni 2019 udtalt, at grupperne burde være genbesat eller helt opløst.

UENIGHED OM MAGT- OG ROLLEFORDELING

Som del af problematikken om grupperne er der uenighed og usikkerhed om magt- og rollefordelingen, dels for selve grupperne, dels for gruppernes tovholdere. Usikkerheden om tovholderrollen er et godt eksempel på den manglende forventningsafstemning og diskussion af beslutninger i praksis, som udfordrer fællesskabet og stemningen. Mange opfatter tovholder som en koordinator for en gruppe, og er uenig når en tovholder agerer beslutningstager for gruppen.

MANGLENDE EJERSKAB FOR DET FÆLLES PÅ GRUND AF RAMMER

Beboerne betaler for fællesarealer, som de bestemmer over i fællesskab, men så alligevel ikke helt. Eksempelvis er det PKA, der bestemmer, at fælleslokalet ikke kan lånes ud til den nye nabo (en almennyttig boligforenings) generalforsamling. Argumentet er slid på inventar, som er PKA's forpligtelse at vedligeholde. Det er også PKA's beslutning og begrundet i økonomi, at beboerne ikke må bruge strøm til at egne deres mobiltelefoner i fællesrum eller el-cykel i kælder.

ORGANISERING

Fortsat behov for konfliktmægling og hjælp til kommunikationsredskaber

MANGLENDE REGELSÆT, VÆRDIGRUNDLAG OG FORVENTNINGSAFSTEMNING

Den fortsatte uenighed om beslutningsprocesser, magt og roller her et lille år efter indflytning viser, hvor vigtigt det er at etablere et fælles regelsæt, at forventningsafstemme og gerne etablere et værdigrundlag tidligt i processen – i stedet for at bruge introduktionsmøder på at diskutere indretning og praktik.

Nogle beboere har erfaring med at bo i andre bofællesskaber eller har været involveret i etableringen af andre seniorbofællesskaber. De har erfaret, at disse andre seniorbofællesskaber har grebet processen før indflytning helt anderledes an. De kommende beboere har mødtes i flere år før indflytning. Derudover er der undervejs i dialogen sket en udskillelse af de beboere, som ikke passer ind, og der er arbejdet med forventningsafstemning, værdigrundlag og regler på forhånd, så alle beboerne ved, hvad de går ind til, og er enige om tingene.

BEHOV FOR AT FORSTÅ FORSKELLIGE TILGANGE TIL DET FÆLLES

Som beskrevet tidligere beskriver beboerne forskellige poler mellem tilgangen til det fælles. Lidt firkantet kan det, som nogle beboere beskriver det, ses som forskellen mellem 'det kollektive og demokratiske' og 'det individualistiske og anarkistiske'. Det bliver således noget politisk, en forskellig måde at anskue det sociale rum på og retten til brug versus hensyn til hinanden. Antropologernes undersøgelse viser, at det sociale har større betydning for trivslen og fællesskabet end rummenes indretning og arkitektur. Der er behov for mere forståelse og rummelighed blandt beboerne. Ligesom i juni 2019 efterlyser nogle beboere fortsat hjælp til konfliktmægling, så konflikter og uenigheder én gang for alle kan blive lagt på hylden, og beboerne kan få det rart med hinanden alle sammen.

ORGANISERING

Forsøg på ny organisering og mere konstruktiv dialog

BEBOERSAMLING SOM FORSØG PÅ AT LYTTE OG FORBEDRE KOMMUNIKATION

Beboerne har fra start afholdt månedlige beboermøder, hvor forskellige problematikker kan drøftes, og der vedtages beslutninger. Arbejdsgrupperne kan komme med indstillinger, som enten godkendes stiltiende, diskuteres eller bliver sat til afstemning – de bliver sjældent nedstemt, forklarer et par beboere. Beboermøderne er ofte meget konfliktfyldte og det giver dårlig stemning i huset. Nogle peger på, at udfordringen er skiftende ordstyrere og at det ville være godt med en ordstyrer udefra. Nogle er utilfredse med formanden, men erkender at det er svært at få gruppen til at nå til enighed. Det er ud fra beboernes fortællinger tydeligt, at der er så voldsomme konflikter og følelser på spil mellem visse beboere, som kommer til udtryk på beboermøder, at det vil være svært for enhver at styre og mediere i.

For at skabe et rum til bedre og mere konstruktiv dialog er der nu lavet beboersamlinger som supplement til beboermøderne. Her skal der ikke tages beslutninger, og der er mere tid – et andet tempo. Det handler i stedet om at tale sammen – og endnu mere vigtigt: at lytte til hinanden. Beboerne oplever langt bedre stemning på disse samlinger. Nogle vurderer at 50 % af husets beboere kommer, andre at det er 30%. Forhåbentlig er beboersamlingerne starten på en forbedret forståelse og kommunikation blandt beboerne, så de kan komme uenighederne til livs. Beboersamlingen løser ikke problemerne ved at tage beslutninger demokratisk og følge dem. Men de skaber et rum der er brug for. Tilsvarende peger flere på at PKA's rolle skal forklares og afklares. Hvad er forretningsgangene og procedurerne – hvem repræsenterer hvad og hvem, og hvordan drøfter man fx henvendelser fra naboer og beslutter sig på demokratisk vis? ”Jeg synes, at huset er mit. At det er det smukkeste og det bedste hus at bo i. Det ligger godt. Det er ikke PKA's,” siger en kvindelig beboer.

ORGANISERING

Beboerudtalelser om organisering – udpluk fra besøg i 2019 og 2020

2019

"Det, vi har lært på et år, er, at den struktur med beboermøder, den er ikke det, der fungerer bedst. Men det kunne man jo ikke vide. Der arbejdes på et oplæg til en ny struktur."

"Beboersamlingerne er opstået, fordi beboermøderne har kørt meget hårdt. Hvis man ikke havde det særlig godt i huset, så havde man det aldrig godt lige omkring beboermøderne, lige før eller bagefter. Så som jeg opfatter beboersamlingerne, er det noget med at begynde at lytte til hinandens argumenter i stedet for at hidse sig lidt for meget op på beboermøderne, hvor det bliver råben og skrigen og ubehagelig stemning."

"Jeg siger stadigvæk, at der er for lidt rock i det her hus. Når nogen kommer med nye ideer, så er automatreaktionen: Men må vi det for PKA? Jeg tænker "herre gud!", når nogen ser skævt til initiativer, fordi de ikke har været oppe i plenum eller kommer fra en arbejdsgruppe."

2020

"Der har været lidt problemer med at lytte til hinanden. Altså lige at lade vedkommende tale færdig, inden jeg kommer med det, jeg vil sige. Det skal vi nok blive bedre til."

"Der er mindst 1/3, der ikke deltager i fællesskabet. Vi fandt ud af, dengang vi skulle prøve at lave mere struktur på vores fællesspisning, der viste det sig, at der var 1/3 ca., som var meget interesserede, 1/3, der var noget interesserede, og 1/3, der var ligeglade. Og det er jo forbløffende, at der er nogle, der ikke vidste, at de flyttede ind i et bofællesskab, de troede bare, det var en lejlighed."

"Det er klart, det er svært at blive enige. Hvis det her var 60 kolleger, der startede samtidig og skulle finde ud af det sammen, og som kom med hver deres kultur, så ville det være noget af en opgave."

Konklusion og anbefalinger

Dette er Antropologernes samlede konklusion og anbefalinger på baggrund af undersøgelser i 2019 og 2020

KONKLUSION OG ANBEFALINGER

Antropologernes konklusion og anbefalinger, marts 2020 (uddybes på følgende sider)

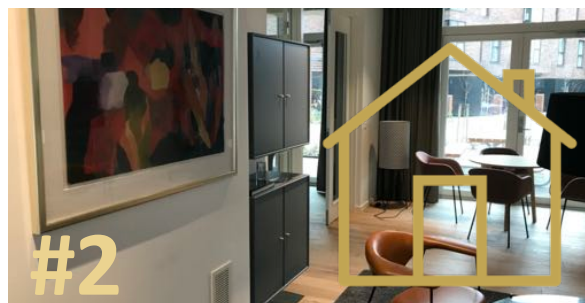
KONKLUSION – HVERDAGSLIV

Det folder sig ud, men er udfordret af konflikter. To fløje bruger køkkenet (én morgen, én aften). De er uenige om spontanitet, forpligtelse og fællesskab.

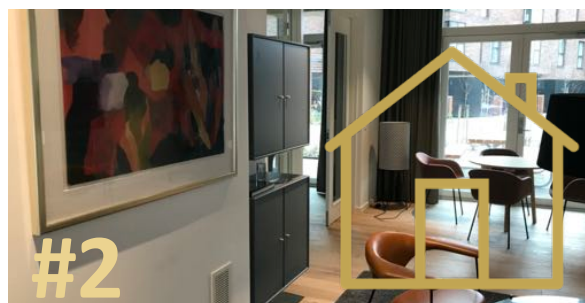
ANBEFALING – HVERDAGSLIV

Der bør ske en grundig forventningsafstemning med beboere inden indflytning. Med vægt på det sociale, værdigrundlag, kendskab og omgangstone.

KONKLUSION – FYSISKE RAMMER

Beboerne er glade for fællesarealerne, men de oplever spildplads og lyd-/gennemgangsgener ved fællesrum. Samt uklarhed om privathed og mandat.

ANBEFALINGER – FYSISKE RAMMER

Gentænk model for fællesrum som gennemgang. Få bygningen også udendørs færdig før indflytning. Lav bedre kældere, udluftning og gratis opladning.

KONKLUSION – ORGANISERING

Arbejdsgrupper er fortsat og til dels gen/ny-besat. Hobby-grupper er opstået. Beboermøde (konflikt) er suppleret med beboersamling (dialog og at lytte).

ANBEFALINGER – ORGANISERING

Tydeliggør beslutningsmandatet for beboermøder, BR, arbejdsgrupper og udlejer. Brug Borigo-app'en mere. Skab uformel fællesaktivitet – jo før jo bedre.

KONKLUSION

Antropologerne kan fra Kamelia Hus lære, at:

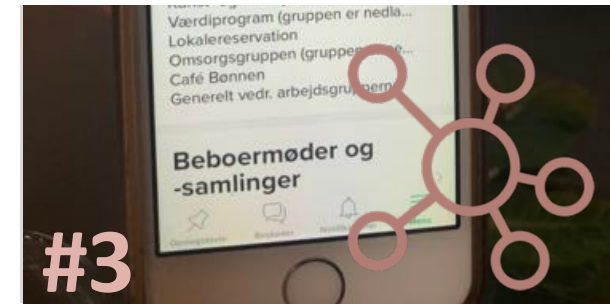
KONKLUSION PÅ HVERDAGSLIV

Det er en helt ny 'organisme', der skal fungere og startes op, når mennesker flytter sammen og laver hverdagsfællesskaber. Dét at etablere tryghed, tillid og hjemlighed kræver en stor mental og vanemæssig indsats af den enkelte beboer, og det fordrer diskussioner, kompromiser og konflikter. De uformelle og tilvalgte fællesskaber opstår kun, når der er etableret respekt, kendskab og god tone blandt de, i starten 'fremmede' beboere. Rum skaber rammerne for hverdagsfællesskaber, men hverdagsliv og fællesskab er noget, mennesker skaber sammen. Hverdagslivet i Kamelia Hus er godt, når det, man er fælles om, er eftermiddagskaffe, gymnastik, mad og gåture. Det er svære odds at en nydannet arbejdsgruppe *inden* indflytning skal beslutte meget på ukendt grund. Aktiviteter på stedet fremmer hverdagsfællesskab.

KONKLUSION PÅ FYSISKE RAMMER

Grænsen mellem '*privat*' og '*åben for alle*' (se s. 6) indtræffer ved lejlighedens hoveddør. Altangange og etagens fællesrum synes dog at '*tilhøre*' beboerne på den respektive etage mere end alle. Men passagebehov og en grundlæggende lige ret for alle til at bruge rum gør, at mellemformerne '*privat og åben*' og '*sammen med nogen*' er svære at praktisere og svære at have eller tage sig ret til. Fx er loungen '*åben for alle*' i en sådan grad, at en ny gruppe (Spillefuglene) med en aktivitet, der jo er mere '*sammen med nogen*', overvejer, om de skal bruge loungen eller tage et mindre rum i brug. Mange beboere oplever, at der er spildplads og støjgener ved de indvendige trapper. Men siger samtidig, at det er godt om højt til loftet, og godt at det er '*åbent*'. Funktionsrum fungerer ikke i nævneværdig grad fællesskabsfremmende.

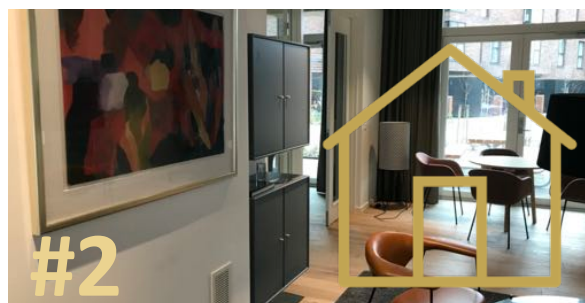

KONKLUSION PÅ ORGANISERING

Det formelt besluttende organ BR og beboermødet og de mere praktiske arbejdsgrupper er udfordret af konflikter og en hård omgangstone. Man har fundet på at lave beboersamlinger, hvor beboerne mødes mere fredeligt for rolig dialog, lytning og bevidst ikke træffer beslutninger. Det skal ikke altid være dem, der råber højest, og som tager magten, der får ret. På den måde er et top-down-seniorbofællesskab ikke alene et menneskeligt og fysisk eksperiment, men et laboratorium for demokrati-træning og nye modeller for fællesskabsudvikling. Fællesarealerne er noget konkret, som beboere skal administrere sammen – det er både en gave og en udfordring. Antropologerne ser, der mangler et 'kodeks' for hvor fælles man er og hvordan man hilser og omgås hinanden. PKA udformer husorden, afgør evt. overtrædelser af husorden og kan opsig.

ANBEFALINGER

Antropologerne kan på baggrund af observation og inddragelse anbefale nye byggerier, at:

ANBEFALINGER – HVERDAGSLIV

Beboernes input til nye seniorboligprojekter:

- Lav forventningsafstemning om fællesskabsdeltagelse ved rekruttering af beboere
- Læg mere vægt på interesser og det sociale (en blå bog, fx) i mødeforløbet før indflytning
- Flere festlige sammenkomster og samlende aktiviteter kort efter indflytning

Parterne bør vedrørende hverdagslivet:

- afklare forventninger til deltagelse i fællesskabet
- arbejde på tidlig version af værdigrundlag og rekruttere gennem indstilling
- teste og ibrugtage Borigo inden indflytning til interessegrupper og åben selvorganisering
- gøre mere ud af det sociale, menneskelige fællesskab både inden og efter indflytning
- lave opskrifter og rutiner for sociale arrangementer og for indflytning

ANBEFALINGER – FYSISKE RAMMER

Beboernes input til nye seniorboligprojekter:

- Færdiggør bygning udendørs helt før indflytning
- Lav også fællesrum der ikke er gennemgangsrum
- Lav bedre klima og fugtighedsregulering

Løft de fysiske rammer i nye byggerier ved at:

- lave generøse og indbydende løsninger for de praktiske fællesfaciliteter i kælderen (cykelkælder, vaskerum og handicapfaciliteter)
- skabe flere anledninger til at mødes og til at kunne se og støde på hinanden uden at forstyrre aktiviteter (fx glasvæg, så man kan hilse med øjnene, eller adskillelse af motionsrum og gang)
- (bygge helt røgfri boliger, eller opdele i afdelinger for rygere/ikke-rygere)
- tænke i indeklima
- Inddrage beboere i udarbejdelse af 1-årsrapport på fællesrummenes fejl og mangler

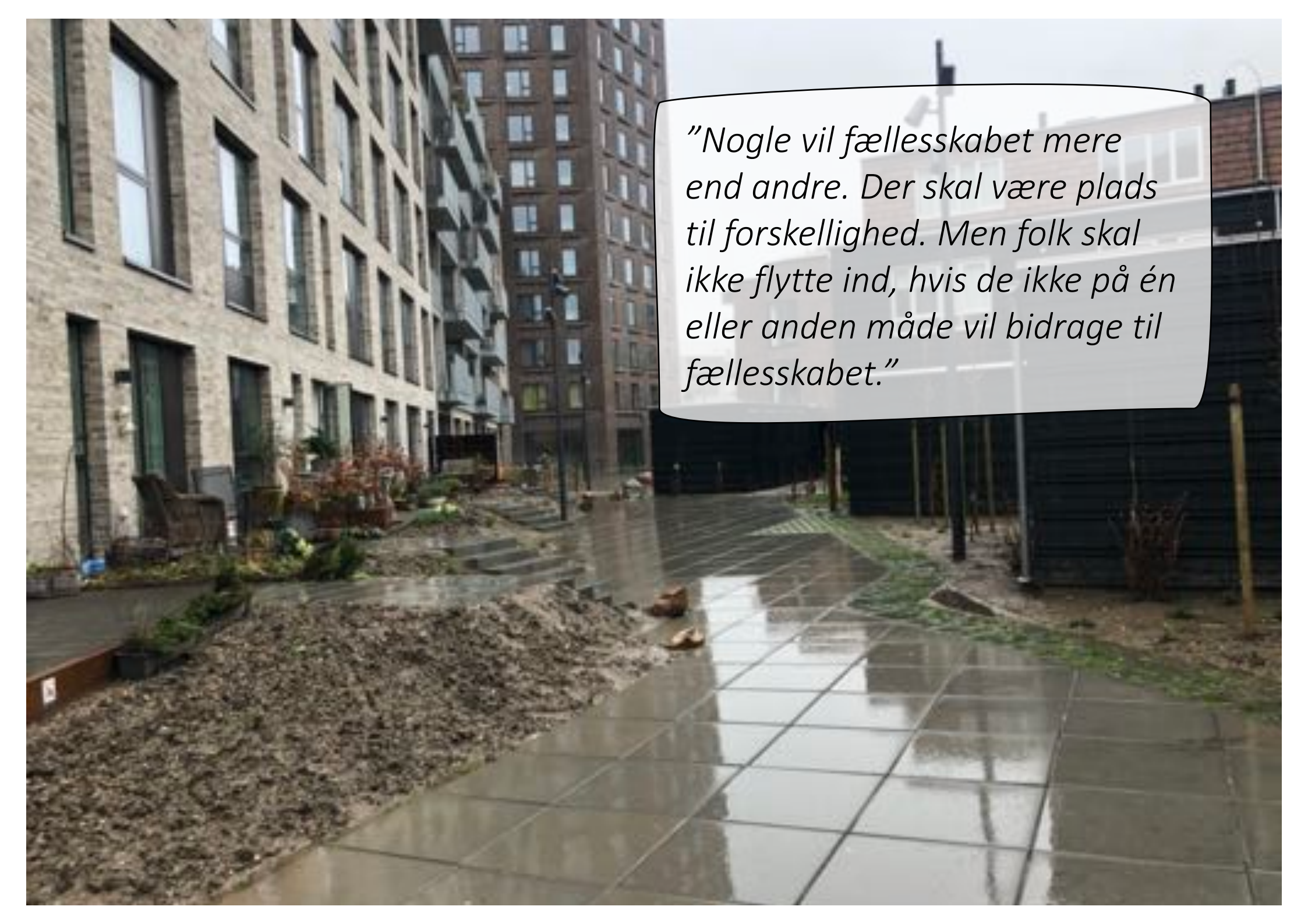
ANBEFALINGER – ORGANISERING

Beboernes input til nye seniorboligprojekter:

- Ryst posen med arbejdsgrupperne efter indflytning, de opleves af flere for splittede/låste
- Vær tydelig om, hvilke beslutninger der tages af hvem og hvorfor

Styrk organisering i nye fællesskaber ved at:

- bistå med proceshjælp, mægling og som fællesskabshjælper, også (og især!) EFTER beboerne er flyttet ind
- arbejde med et fælles værdigrundlag før indflytning, som beboerne efterfølgende tilpasser
- hold møder INDEN, der fremmer kendskab, lav møder UNDER, der fremmer gode leveregler for lytning og dialog (kodeks) og udarbejd specifikke HUS-REGLER med trin for trin-anvisninger på af hvem og hvordan forskellige sager behandles
- vær endnu mere tydelig om PKA's rolle

"Nogle vil fællesskabet mere end andre. Der skal være plads til forskellighed. Men folk skal ikke flytte ind, hvis de ikke på én eller anden måde vil bidrage til fællesskabet."

Antropologerne

forståelse & forandring

FOR MORE INFORMATION – KONTAKT ANTROPOLOGERNE

www.antropologerne.com | info@antropologerne.com | +45 2811 2010 | klub Linnésgade 25 DK-1361 Kbh K | Administration Stauns 3 DK-8305 Samsø